

Institutet för
språk och
folkminnen

Kielen ja
kansanperinteen
tutkimuslaitos

Kieliseminaari 2023

Suomen Tukholman instituutti, 31.3.2023

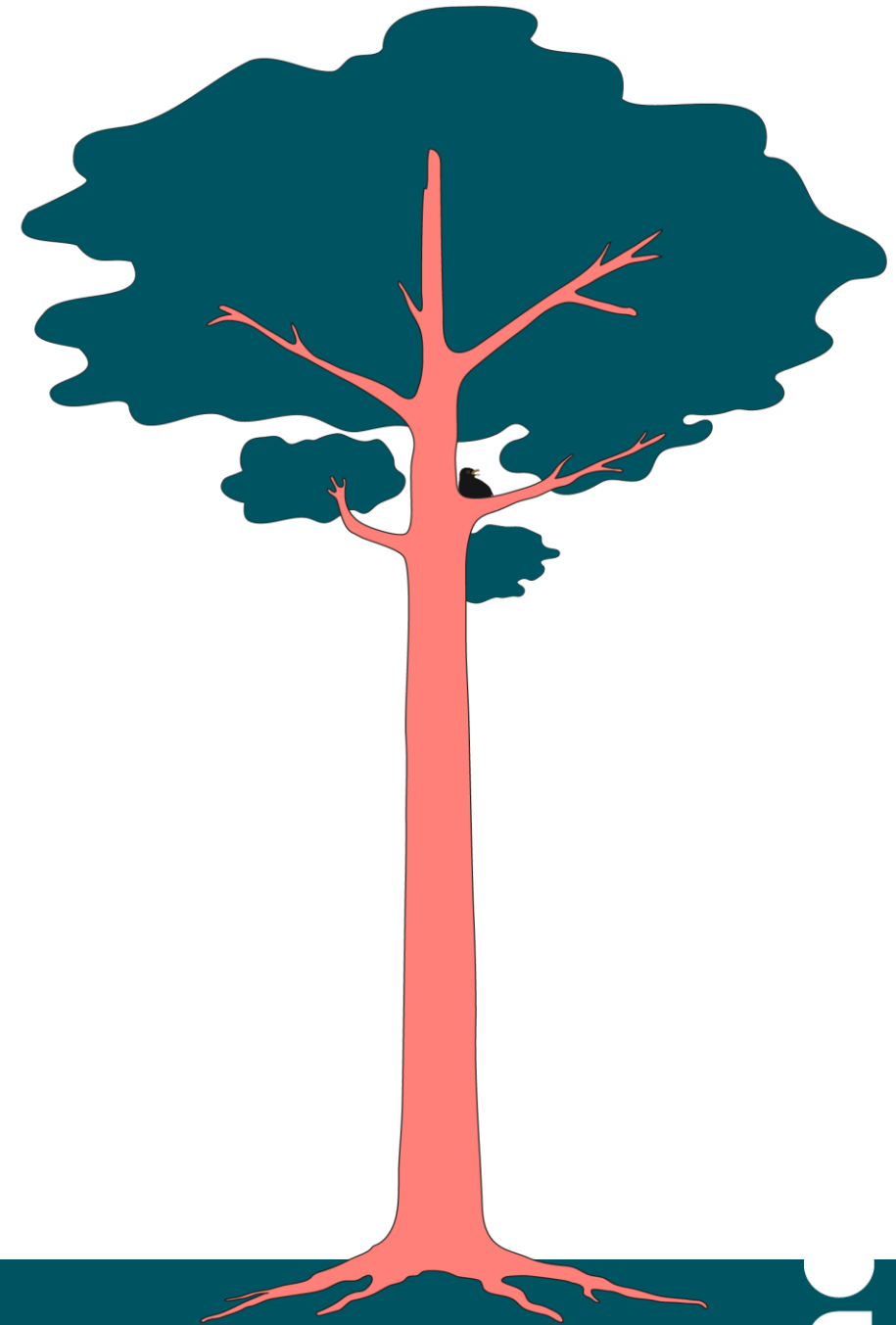
Elina Majakari, Kirsi Kohtala-Ghane, Tuuli Uljas & Sari Pesonen

Kieli ja kulttuuri

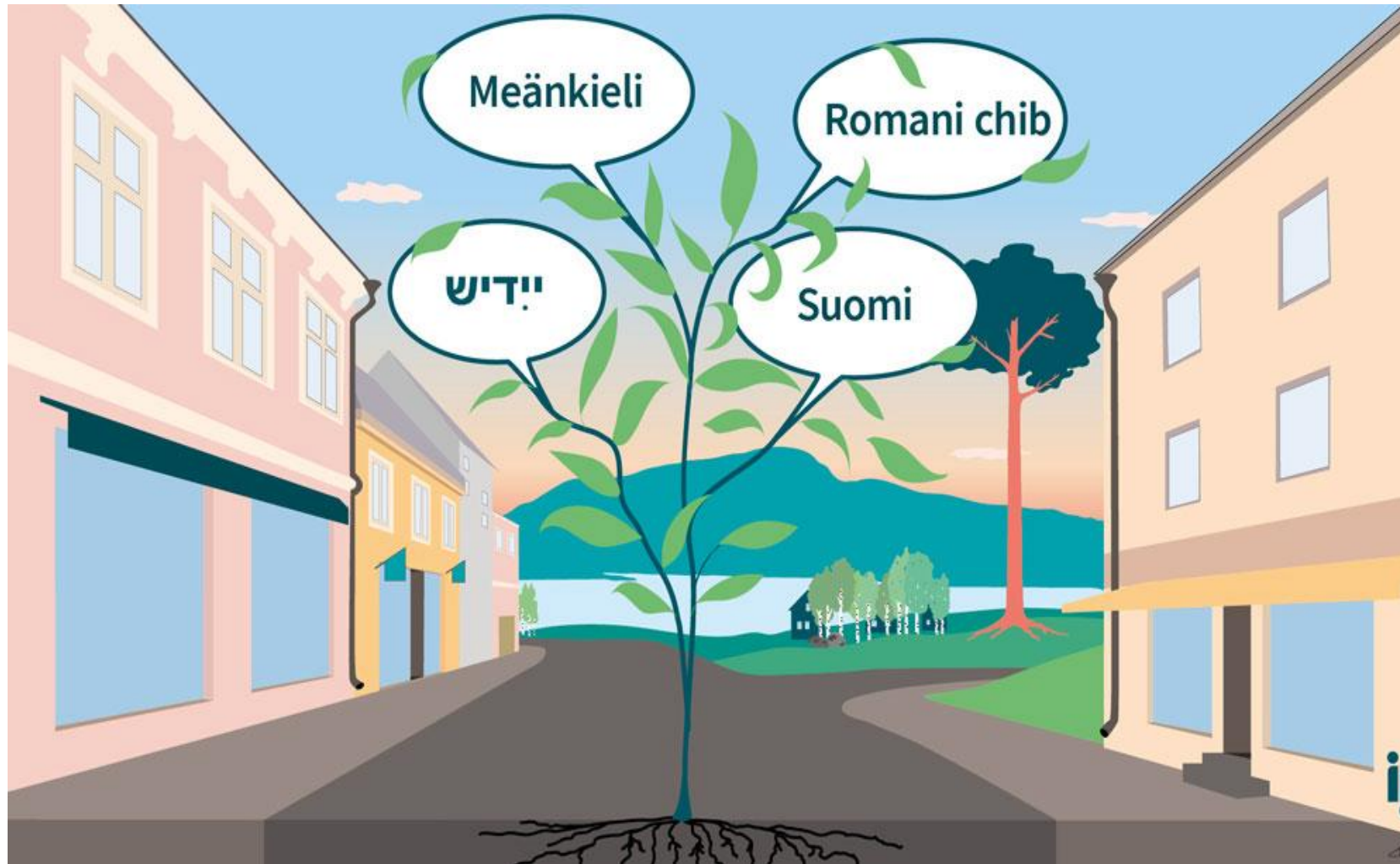
Kielen ja kulttuurin tutkimuslaitos Isof on
valtion viranomainen.

Isof kerää, kokoaa ja levittää tietoa kielestä ja
kulttuurista monikielisessä Ruotsissa.

Lue lisää: isof.se!

Kansalliset kielikeskukset

Hallituksen toimeksianto 16.12.2021

- Isofin tehtävänä on perustaa kansalliset suomen, jiddišin, romanin ja meänkielen kielikeskukset.
- Kansallisten kielikeskusten tehtävänä on luoda kielenkantajille mahdollisuus säilyttää, ottaa takaisin ja kehittää kieltään.
- Tavoitteena on kansallisten vähemmistökielten säilyminen elävinä kielinä Ruotsissa.

Taustaa kielikeskusten perustamiselle

- 2015 Ruotsinsuomalaisten valtuuskunnan ja STR-T:n esitutkimus suomen ja meänkielen kielikeskusten perustamisesta
- 2017 osaselvitys *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60) ehdottaa, että Isof selvittäisi, miten kielikeskukset voisi organisoida.
- 2017 hallituksen kirjelmän *Nystart för en stärkt minoritetspolitik* mukaan vähemmistökieliä on tuettava aktiivisesti.

Taustaa kielikeskusten perustamiselle

- 2018 hallituksen tehtävänanto Isofile selvittää, miten kielikeskukset voidaan organisoida.
- 2019 Isof luovutti selvityksen hallitukselle.
- 2021 joulukuussa Isof sai hallituksen toimeksiannon perustaa jiddišin, meänkielen, romanin ja suomen kansalliset kielikeskukset 2022-2024.

Kansallinen suomen kielikeskus

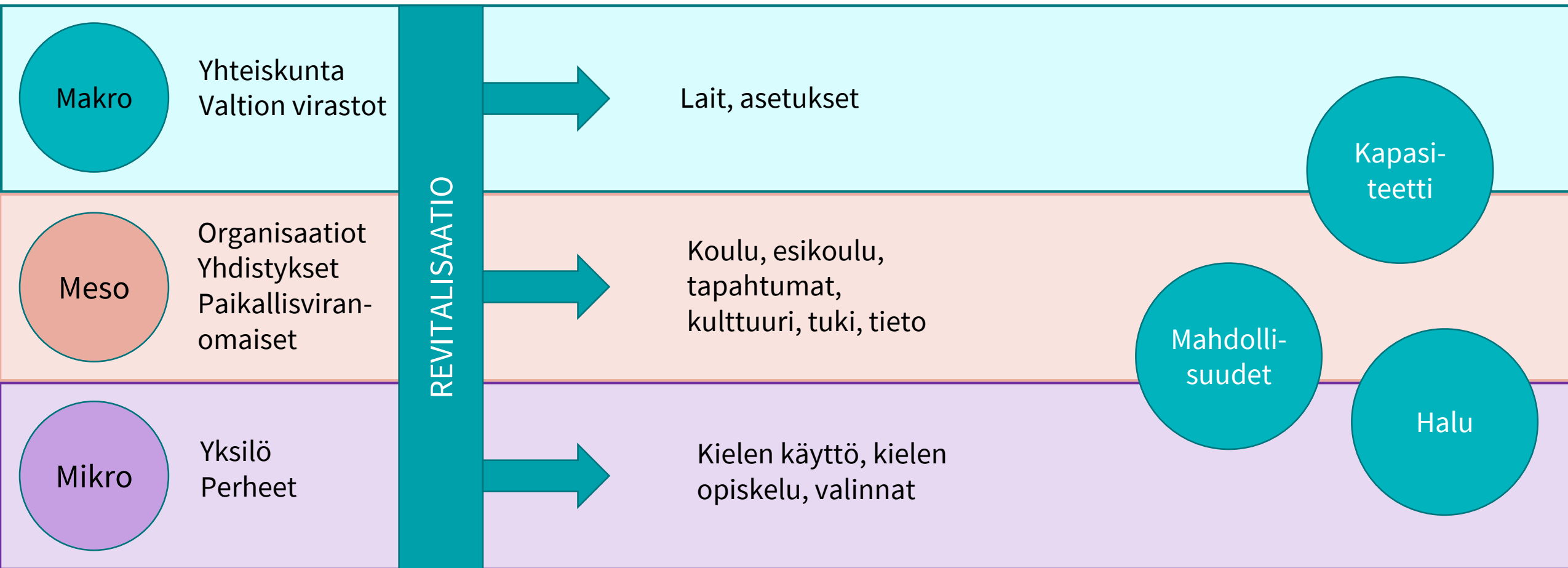
- Kansallinen suomen kielikeskus sijaitsee Uppsalassa.
- Kielenedistäjinä toimivat Kirsi Kohtala-Ghane ja Tuuli Uljas.

Näkökulmia suomen kielen revitalisaatioon

Revitalisaation eri tasot

Mukaeltu artikkelin Lainio, Jarmo & Pesonen, Sari (2021). "Önskar att jag hade fått hjälp att lära min son finska" - Finskans öden i skenet av 2000 -talets utbildnings - och minoritetspolitiska utveckling i Sverige. I: Memet Aktürk -Drake, Ellen Bijvoet, Natalia Ganuza och Anna Sahlée (red.) (tema flerspråkighet). Språk och stil, Ny Följd, 2021, 31:1, s. 44 -74 pohjalta.

Hallituksen toimintaohjelman strategiset alueet

1. Tiedon ja näkyvyyden lisääminen
2. Kielenhuolto ja kielen kehitys
3. Katkeamaton koulutusketju
4. Elinikäinen oppiminen ja kielten käyttö työelämässä
5. Kulttuuri kantaa kieltä ja kieli kantaa kulttuuria

Suomen kielikeskuksen tehtävänä on

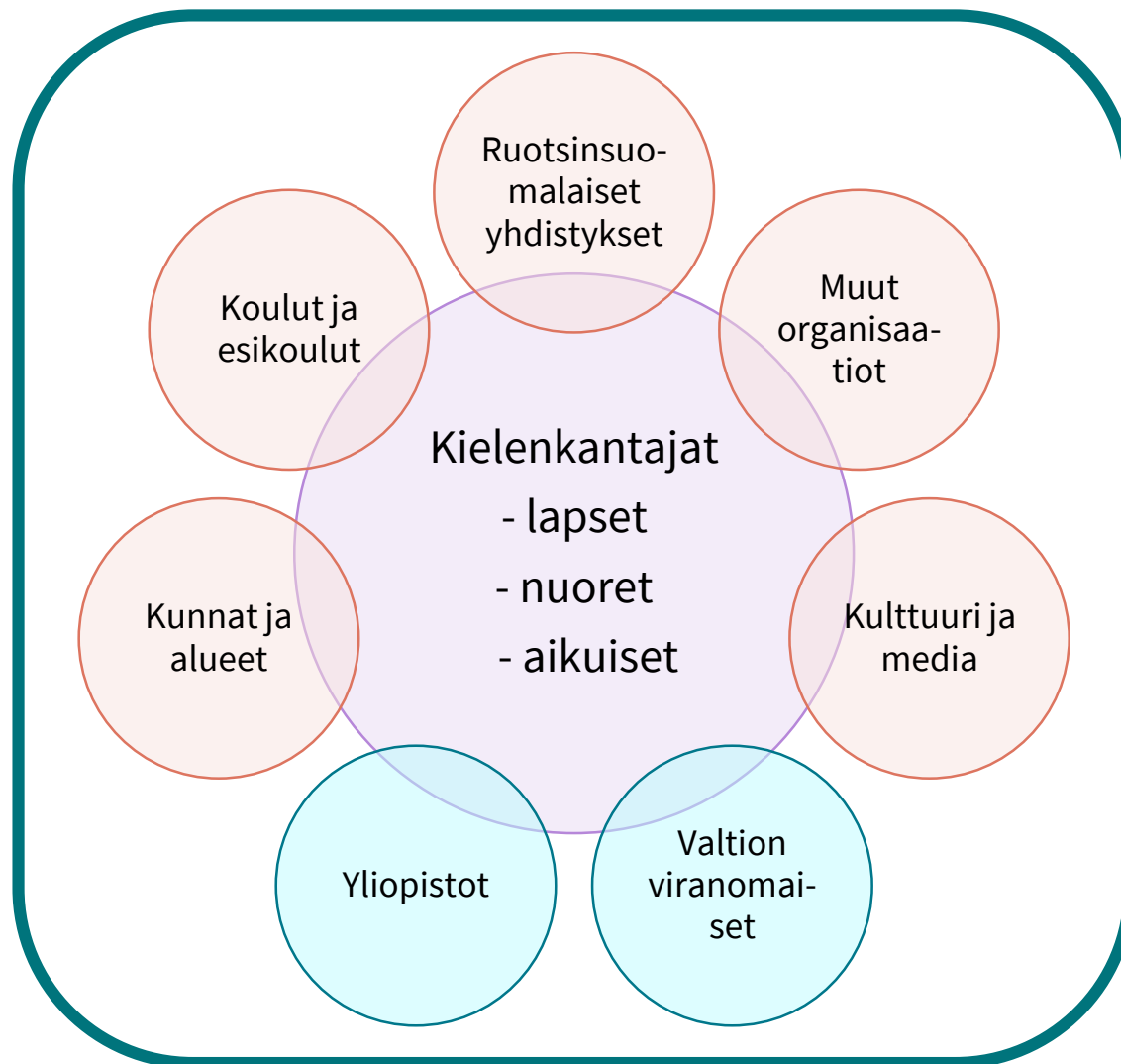
- edistää ja kannustaa suomen kielen käyttöä yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla
- tarjota asiantuntija-apua
- kehittää metodeja kielen revitalisaatioon
- levittää tietoa revitalisaatiosta
- edistää suomen kielen näkyvyyttä yhteiskunnassa.

Lähteet:

<https://www.isof.se/sidor-pa-nationella-minoritetsprak/suomi/suomen-kielikeskus/mitka-ovat-kielikeskusten-tehtavat>

<https://www.isof.se/sidor-pa-nationella-minoritetsprak/suomi/suomen-kielikeskus/mita-on-kielen-revitalisaatio>

- Suomen kielen revitalisaatio on yhteinen asia.
- Mukana on useita toimijoita.
- Suomen kielikeskus toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa vähemmistön kanssa.
- Suomen kielikeskus tukee revitalisaatiotyötä tekeviä toimijoita.

Ketkä ovat revitalisoinnin kohderyhmää?

- Revitalisaatiotoimien ensisijainen kohderyhmä on kielenkantajat.
- Hallituksen toimeksiannossa vuosille 2022-2024 revitalisaatiotyön priorisoitu kohderyhmä on lapset ja nuoret.
- Revitalisaatiotyöhön liittyvät toimet voivat koskea myös mm. organisaatioita, viranomaisia, yhdistyksiä. Silloin tarkoitetaan toimia, jotka tukevat näitä tahoja revitalisaatioon liittyvässä työssä.

Kielenkantaja =
(språkbärare)

Käsitettä *kielenkantaja* käytetään revitalisaatioyhteyksissä kuvaamaan sekä kielen puhujia että henkilöitä, jotka eivät ole oppineet kieltä.

Revitalisaatioon liittyviä pohdintoja

Kuinka voisimme

- inspiroida yhä useampia suomen kielen pariin?
- tukea parhaiten kaikkia kielenkantajia, jotka haluavat oppia suomea?
- parantaa suomen kielen näkyvyyttä yhteiskunnan eri tasoilla?
- levittää tietoa suomen kielestä ja sen revitalisaatiosta Ruotsissa?

"Suomeni on ihan tarpeeksi hyvää, ja se hyväksytään hyvin täällä Ruotsissa", sanoo Ruotsinsuomalaisten nuorten liiton puheenjohtaja Emma Isoherranen. Foto: Ina Suorsa/Sveriges Radio Finska

SUOMEN KIELI

RSN:n puheenjohtaja: Puhun tarpeeksi hyvää suomea

PAUL REY
ARTIST

"FINNS ANDRA ASPEKTER
ÄN SPRÅKET SOM
GÖR MIG FINSK"

Suomen kielikeskuksen revitalisaatiotyöstä

Suomen kielikeskuksen revitalisaatiotyön pohjaa

- Kielikeskus toimii kansallisesti kielenkantajien kanssa ja heidän hyväkseen tarjotakseen yksittäisille henkilöille edellytykset saada kieltänsä takaisin ja käyttää kieltään.
- Kielikeskuksen revitalisaatiotyö lähtee
  - kielenkantajien tarpeista ja toiveista
  - kielenkantajien kielellisistä oikeuksista
  - vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa.

Isofin kevään 2022 neuvonpidot

Neuvonpidoissa esille tulleita ehdotuksia Suomen kielikeskukselle:

- ohjausryhmän kokoaminen
- eri sukupolvien tavoittaminen ja tukeminen
- eri ammattiryhmien tukeminen
- suomen kielen näkyvyyden lisääminen ja statuksen nostaminen
- revitalisaatiota tukevien metodien, työkalujen, tukimateriaalin ja toimenpiteiden kehittäminen
- revitalisaatiosta tiedottaminen ja tutkimuksen seuraaminen
- vähemmistön tarpeiden kartoittaminen, seuraaminen ja analysointi
- yhteistyö yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa.

Kielikeskuksen tarvekartoituksen havaintoja

- tiedon lisääminen kansallisten vähemmistöjen kielellisistä oikeuksista kaikilla yhteiskunnan eri tasoilla
- helposti saatavilla olevaa ja yhteen paikkaan koottua tietoa kielen revitalisaatiosta (mitä se on ja miten sitä voi tehdä)
- esikoulusta lukioon jatkuvan katkeamattoman koulutusketjun vahvistaminen
- ruotsinsuomalaisille oppilaille kohdistettua suomen kielen oppimateriaalia (eri vuosiluokille sekä suomea ensimmäisenä että toisena kielenä lukeville)
- aikuisten kielikurssit (vasta-alkajista jatkokursseihin).

Suomen kielikeskuksen hankkeita

- suomen kielikeskuksen viestinnän kehittäminen
  - sosiaalisen median kanavat
  - kielikeskuksen verkkosivuston rakentaminen
- katkeamattoman koulutusketjun tukeminen
  - tilannekartoitus suomenkielisestä esikoulutoiminnasta
- kielitaidon edistäminen erilaisten lukemiseen liittyvien aktiviteettien avulla
  - Lukumummi-metodi

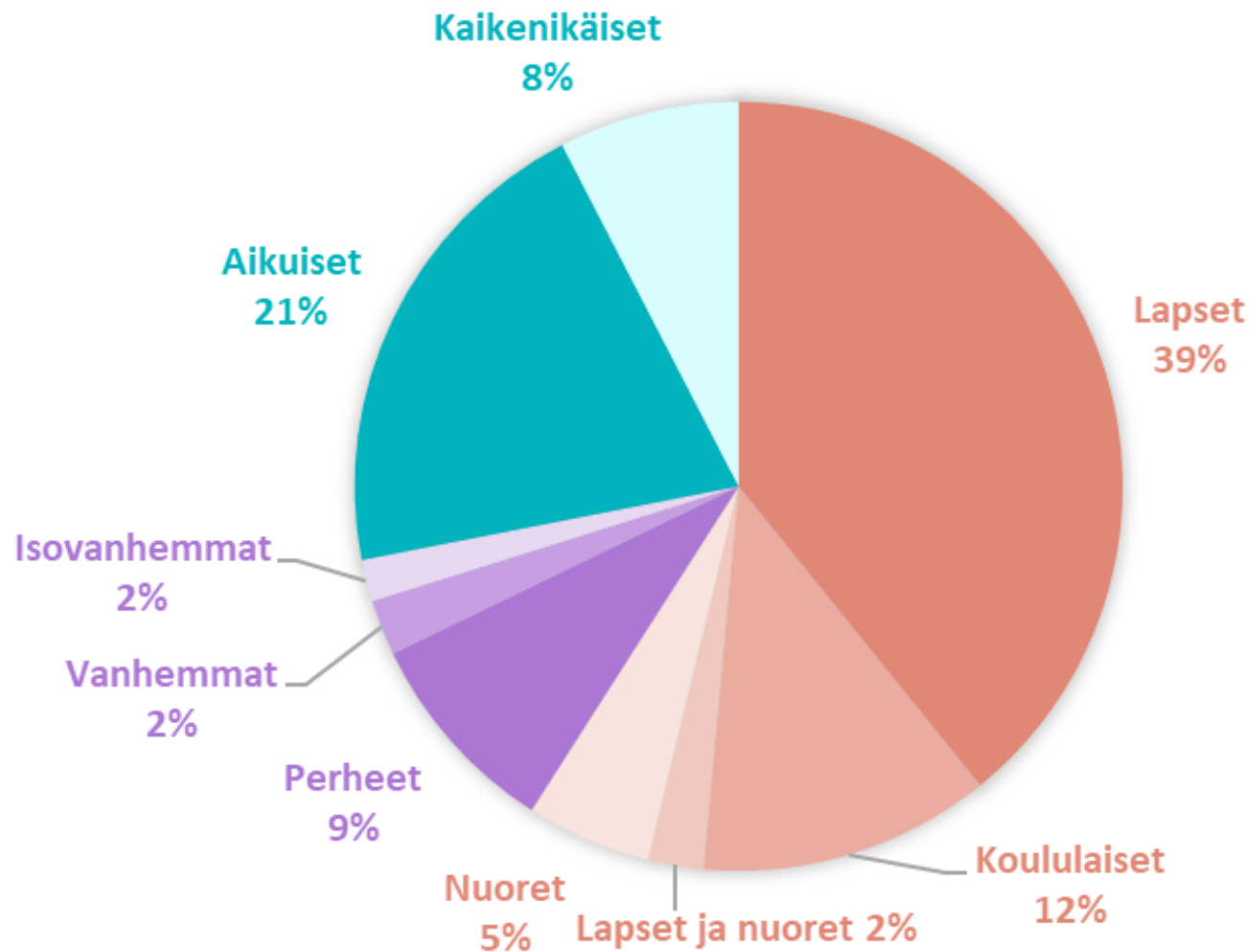

Aktiivinen vähemmistö

- ruotsinsuomalaiset järjestöt ja yhdistykset tekevät omaa arvokasta revitalisaatiotyötään ympäri Ruotsia
- kunnissa ja alueilla järjestetään erilaista kansallisten vähemmistökielten revitalisaatioon tähtäävää toimintaa
- ruotsinsuomalainen media, kulttuuriala, opetusala, koulut ja esikoulut...

Isofin suomen kielelle jakamat avustukset 2010-2022

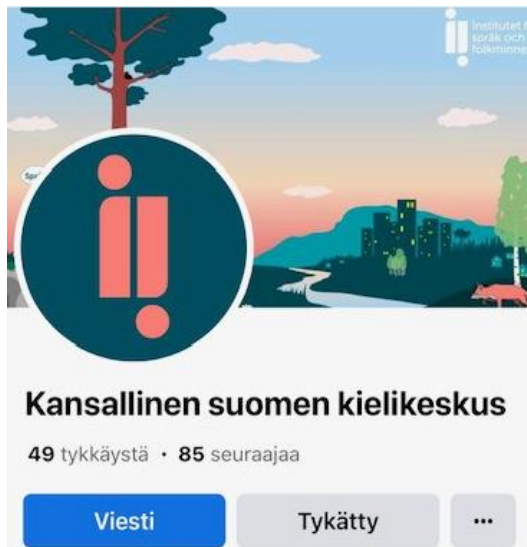
Esimerkkejä tukea saaneista revitalisaatiohankkeista

- Käsikirja suomenkielisiin kahvittelu-tapaamisiin
- Oppimateriaalia vasta-alkajille
- Lasten ja nuorten kieli- ja kirjoituskursseja
- Lapsille ja nuorille lukukampanja ja kirjoituskilpailu
- Kirjoituskursseja aikuisille
- Eläkeläiset lukevat lasten kanssa
- Kansallinen lasten ja nuorten kesäleiri
- Perheleirejä ja kielikylpyjä
- Kielenelvytystä suomalaisen musiikin ja tanssin avulla
- Sukupolvien välistä karaokea
- Kulttuurihankkeita (teatteria, musiikkia ym.)
- Sarjakuva-workshop lapsille

Kielikeskuksen sosiaalisen median kanavat

Facebook:

Kansallinen suomen kielikeskus

Instagram:

@suomen_kielikeskus

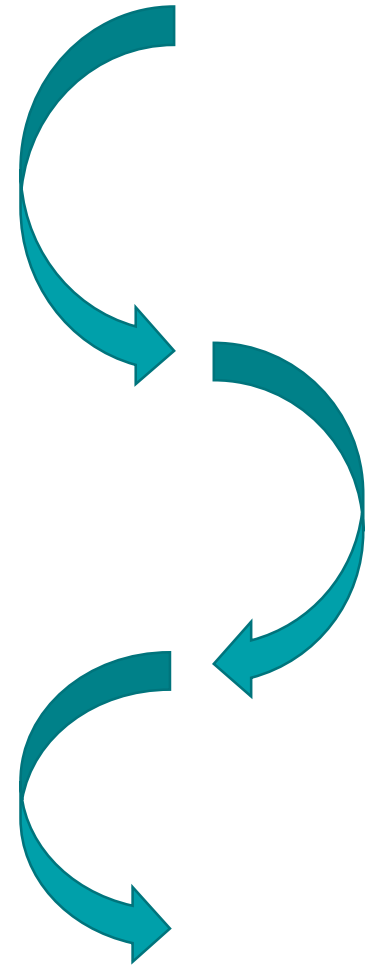

Kielen kehityksen seuraaminen

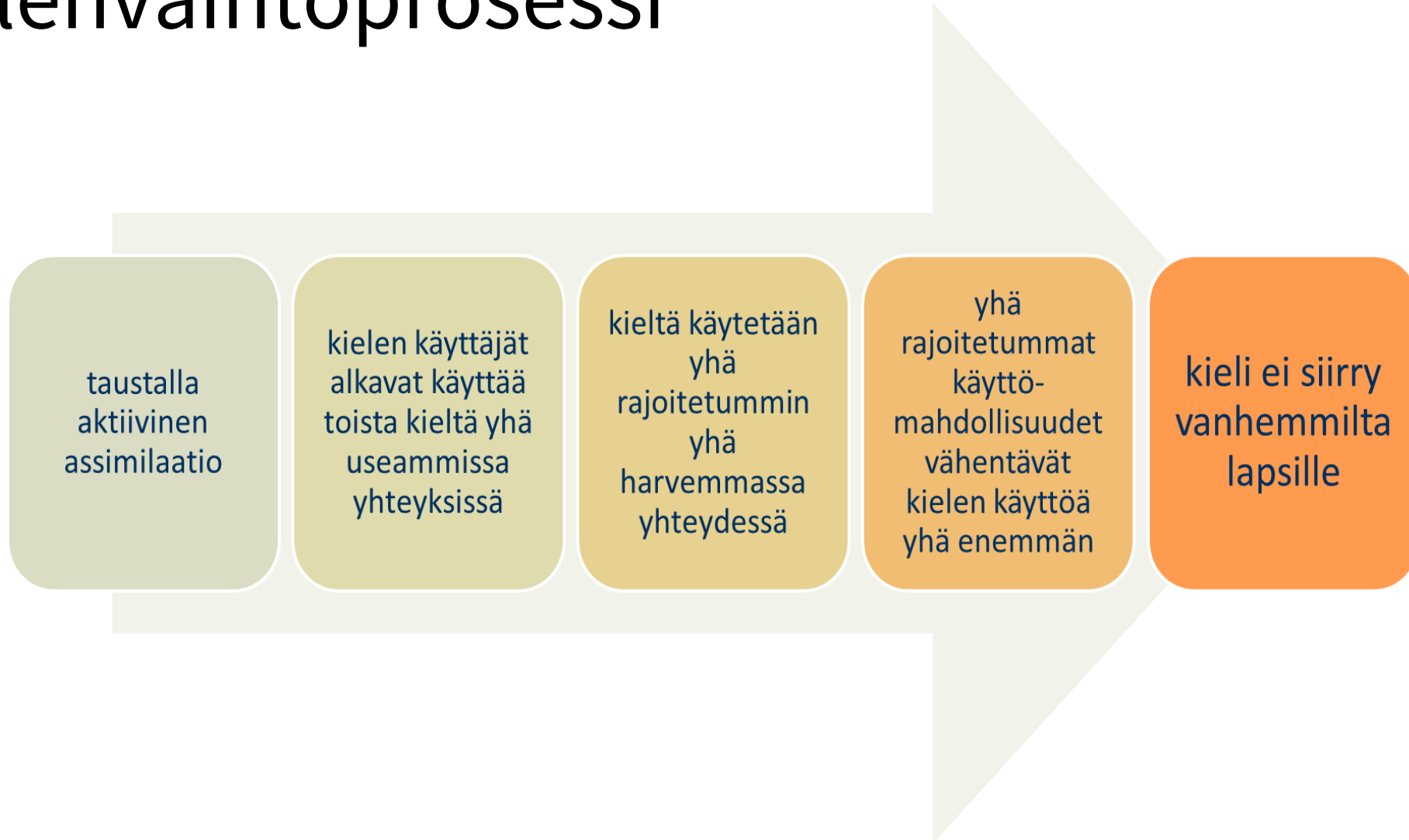

Revitalisaation lähtökohtia

- Kansallisilla vähemmistökielillä on erilaiset lähtökohdat ja tarpeet kielen revitalisaatiolle.
- Perushaaste on kuitenkin sama kaikille kansallisille vähemmistökielille, nimittäin se, että kielenvaihtoprosessin vuoksi kielten säilyminen Ruotsissa on uhattuna.

Kielenvaihtoprosessi

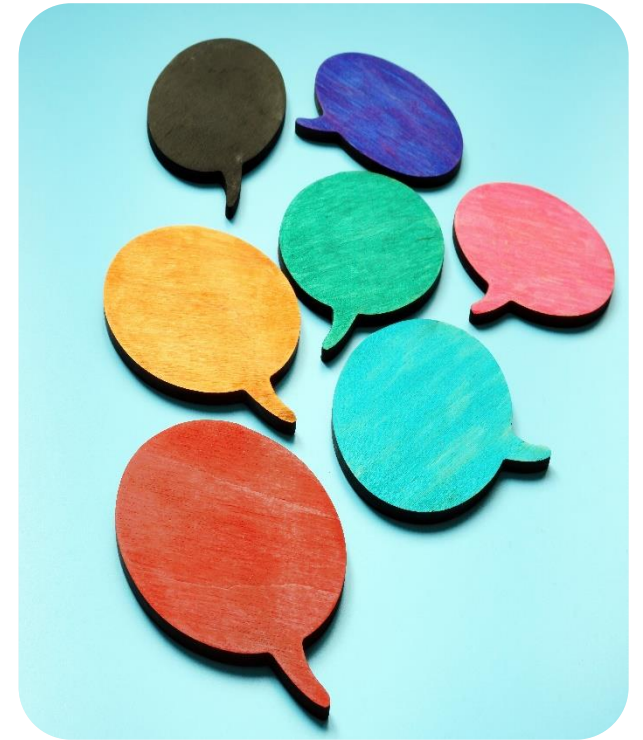

Kielen elinvoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä (Unesco 2003)

- 1) Kielen siirtyminen sukupolvesta toiseen
- 2) Puhujien määrä
- 3) Puhujien osuus maan vähemmistön joukossa
- 4) Olemassa olevat domeenit
- 5) Uusien domeenien ja median kehitys
- 6) Materiaali kielenopetukseen ja lukutaidon edistämiseen
- 7) Valtion ja viranomaisten suhtautumistapa ja käytäntö, virallinen asema
- 8) Puhujien asenteet omaa kieltä kohtaan
- 9) Dokumentoinnin määrä ja laatu

Revitalisaation lähtökohtia

- Tutkimus ei tarjoa yleistä vastausta siihen, mitkä toimenpiteet ovat parhaita puhujia ja käyttöalueita menettävän kielen kehityksen kääntämiseksi.
- Revitalisaatiotyön pohjana tulisi olla arvio siitä, missä vaiheessa kielenvaihtoprosessia kieli on ja mitkä tekijät vaikuttavat kielen käyttöön.

Revitalisaation lähtökohtia

- Kielen revitalisaatio on riippuvainen kielen kontekstista, ympäröivästä yhteiskunnasta, historiallisista tosiasioista ja yksilöllisistä olosuhteista.
- Se, mikä tukee kieltä yhdessä kontekstissa, ei välttämättä toimi toisessa, eli yleistä ja yhtäläistä revitalisaatio-ohjelman mallia ei ole.

Indikaattorit kielen kehityksen seuraamiseen

- Toimeksiannossa kielikeskusten perustamisesta Isof sai myös tehtävän työstää indikaattoreita, joiden avulla voidaan seurata kansallisten vähemmistökielten pitkäaikaista kehitystä.
- Tehtävää toteutetaan dialogissa Saamelaiskäräjien kanssa.

Taustaa toimeksiannolle

- Tutkimuksissa, raporteissa ja selvityksissä on jo pitkään keskusteltu kvantitatiivisten tietojen tarpeellisuudesta ja merkityksestä kansallisten vähemmistökielten tilanteen seurannassa
- Tiedon tarve on otettu toistuvasti esiin myös Euroopan neuvoston arvioidessa Ruotsin sitoumuksia, jotka koskevat alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevaa eurooppalaista peruskirjaa.

Hallituksen toimintaohjelma (2022)

- Kansalliset vähemmistöt ovat neuvonpidoissa nostaneet vähemmistökieliä puhuvien määrän lisäämistä koskevan tavoitteen toimintaohjelman toimenpiteiden yleiseksi tavoitteeksi.
- Vähemmistökielten kehitystä on tärkeää seurata.
  - Isof sai tehtäväkseen kehittää sellaisia indikaattoreita, joiden avulla voidaan seurata vähemmistökielten kehitystä.

Kysymyksiä kielen kehityksen seuraamisesta

- Miten voimme seurata kielen elinvoimaisuuden kehitystä siihen vaikuttaviin tekijöihin liittyen?
- Mitkä ovat ne kielen elinvoimaisuuden edellytykset, joita voimme seurata?
- Millaisia indikaattoreita voidaan käyttää yhteiskunnan eri tasoilla?
- Millaista seurantaa on jo olemassa?
- Mistä tarvitsemme lisätietoa?
- Millä aikaväleillä seurantaa on tehtävä?

Tervetuloa avoimeen neuvonpitoon!

Tiistaina 18. huhtikuuta 2023

klo 16-18 Zoomissa:

[Språkcentrum: Öppet samråd för finska](#)
[| Institutet för språk och folkminnen](#)
 [\(isof.se\)](https://isof.se)

Språkcentrum: Öppet samråd för finska

Isof kallar nu till öppet samråd för att informera om arbetet som pågår på Språkcentrum för finska och diskutera planerna för tänkta projekt.

Yhteystiedot

Elina Majakari

enhetschef – yksikönjohtaja

+46 (0)73-461 70 99

Elina.majakari@isof.se

Sari Pesonen

revitaliseringsexpert – revitalisaatioasiantuntija

+46 (0)73-558 61 01

sari.pesonen@isof.se

Kirsi Kohtala-Ghane

språkfrämjare i finska – suomen kielen edistäjä

+46 (0)70-188 66 65

kirsi.kohtala-ghane@isof.se

Tuuli Uljas

språkfrämjare i finska – suomen kielen edistäjä

+46 (0)70-188 66 67

tuuli.uljas@isof.se

Kiitos!

Institutet för
språk och
folkminnen

Kielen ja
kansanperinteen
tutkimuslaitos